

Слово.

Байиуров. А.

Осыз 13 4 ралт.

Оренбург, 1921.

90 бет

131

1. Байтурсунов

494
B-373
~~445 B~~

~~494 (K123)~~
~~B-157~~

copy no 101

494.342
B 20
PK

Ауқуф қоралы

C. X.

~~C. X. 73~~
VI-1972

Авул صوتие жулы мѣн тартиб айткен

Қазақча алба

ГОС. БИБЛИОТЕКА
КССР ИМ. А. С. ПУШКИНА

Биринчи ктабе

Балалар! Бул жулы басы дауатта.
Килгендер, "тосып" байлап дауатта!
Жул жулы мѣн бару жатқан аузгенди кып

Соларды кып. Түзе кып?
Дауатта ауыпмыс жарык, кыпмыс анык,
Жүргендер аздып тауып алауатта!
п.

ГОС. БИБЛИОТЕКА
КССР ИМ. А. С. ПУШКИНА

10767
Бренбург.

Гипотеза № 1.

1921 г. Р. В. Ц.

Киргосиздательств

№ 18

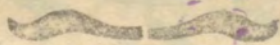
Тираж 50-000 экз

200

بول الفبا دافى قاي حرف قانداق «س» دلا بىلكى سى، اولار قاي
اورندا قالاچقا جازلاماقچى هم بالالار الفباغا تۇسپەدى تۇرۇپ دەس
بين قالاى جانتقباچقى - بۇلار جاين «بايانچى» دېگەن كىتابچادان
قاراڭز.

بۇرنقى 1 نچى هم 2 نچى الفبا، بر قو، ياب باسلىدى.

Handwritten red text on the left margin, possibly a library or collection number.

PK

19576

ГОС. БИБЛИОТЕКА
КазССР им. А. С. Пушкина
ИНВ. № 095633

~~494.342.1~~
~~8-379~~

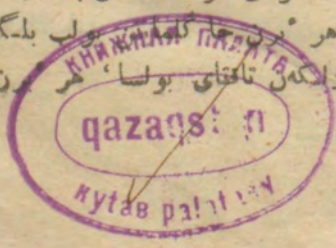
АРХИВ. Ф.

آ-ر-ز

آ	ا	آ	آ
زار	ر	ز	ز
آزار	ا	آ	آ
اراز	آرا	آز	آر
آر، آرا، آراز، آز، آزا، آزار، زار			

Handwritten note: 13

(*) بۇل اۈچ حرفىدى بالالارغا اۆيۈرۈتۈۋالغۇچى ۋە ئۆزىنى ئۆزىگە بۆلەك بولەك بىر-بىر جايراق كاغىزغا اۆلگەن ايتىپ جازوو سونان سوڭ «آ» دان باستاپ ھەر بىر بالالارغا بۆلەك بۆلەك كورسەتۈۋ. بالالار ھەر بىر بۆلەك تاشقا بولسا، ھەر بىر بۆلەك تاشقا قاراتىپ اوقىتۇۋ. بۇرۇن جازاتىن اۆلگەن تاشقا بولسا، ھەر بىر بۆلەك بۆلەك تاشقا جازىپ كورسەتسە بولادى.

۱۰ ل ل ل

آ	آ	آ	آ	آ
ل	لا	آرا	آرلا	زارلا
آل	آلا	آرال	آرلار	زارلار

آل، آلا، آلار، آر، آرا، آرال، آرلا،
 آرلار، آز، آزا، آزار، زار، زارلا، زارلار.

(*) بۇل جەردە آيتۇۋ كېرەك: كەيى حروف لار كېلەسى حروف لار مېن جانغا. ادى،
 كەيى حروف لار جانغا. بىلەدى. «آ»، «ر»، «ز» جانغا. سىبايتىن حروف لار «ل» جانغا. سىبايتىن
 حروف بۇغان حروف جانغاردا قۇيرىق كېسب قىسقارتامىز. مۇناس باسقا كېلەدىكى
 جانغا. سىبايتىن حروف لار تۇۋرالىدا اوسىنى ايتقارغىبا.

ت ت ت

آت
آتا
آتار
تاز
تازا
تازار

تار
تارا
تارال
تاس
تاسا
تاسار

تات
تاتار
سات
ساتار
آرتار
تار تار

تال، تالا، تالار، تالاس، تاس، تاسا، تاسالا،
آرت، تارت، سارت، آست، آستار، آستار، تاستار،
تاستار، تازار، تازارسا.

آت سات. تال تارت. آس آسات.
آت آلا. تاس تازا. آرال تار.
تاتار آت ساتار. سارت آلار.

و و

اور	سور	اول
اورا	سورا	اولار
اورال	سورار	اولارلار
اوت	زور	تور
اوتا	زورلا	تورلا
اوتار	زورلار	تورلار

اور، اورتا، تور، تورتا، اوت، اوتاس.
 تون، تولاس، اور، اورلاس، اوسال.
 اوراز، اورار، اوراس، سولار، تولار، توزار.
 آت اوزاز، تور توزار، اورتا تولار، اولار.
 آرتار، اول تارتار، اوراز اوسال، اوران اورار.

(*) «و» سوز باسندا کلسه آلدینا تایاق قوییلادی؛ بۇل تایاق اوقمایندی؛
 سۆیهق بولور اوچن قوییلادی دېسهک کبرهک.

ز ن ن

سونا	نان	اون
سونار	نار	تون
اونان	نانار	زون
اونندان	سان	آنا
توناز	سانا	تانا
تونندان	سانار	سانا

آسان، آران، ناس، نار، آرنا، اورنا، اورا، آتان، اوتان، آرلان، آرزان، تارلان، زارلان، زورلان، سازان، تانا، تاتان، تازالان.

نان آز، نار زور، آتان آرزان، اون تانا، آت آزار، تون توزار، آسان آقار، آتانان نار زور، آسانان اوسان اوزار.

ق ق ق

قول	ساق	آق
قولا	ساقا	اوق
قولقا	ساقال	اوقا
قالا	قات	تاق
قالقا	قاتال	تاقا
قالقان	قاتار	تاقال

قاز، قازا، قازان، قازاق، قوس، قوسار، قوساق،
 قارال، قاتال، قاتار، قاراس، قارتا، قاسقا، تاسقا،
 آسقان، تاسقان، توقتا، نوقتا، سوق، سوقتا،
 تاقتا، تاراق، تالاق، قالاق.

قار آق قارت ساق قازان قارا قازاق
 توق قوس آلاسا قوناق قونار آق قارا
 قارالاس قازاق تاتار قارالاس

ب ب ب

بار	ساب	اوب
آلبار	سابا	اوبا
آزبار	سابان	اوبال
قان	بور	بال
قانبا	بورا	بالا
قانباس	بوران	بالالار

قاب، قابار، قابان، آربا، بالتا، باتا، بوتا، بولات،
 بوران، باس، بازار، قازار، باسقا، بوسقا، باتقان،
 باققان، تابقان، آتقان، آققان، ساتقان، قاققان
 آت آلبار، نار بوتا، بولات بالتا، نان
 قالتا، قار بورار، بوران بولار، بوقان باقان
 الار، قوقال سابان سالار

(۰)

ف و

سۇر	قورقۇۋۇ	ارۇۋۇ
سۇرا	قوتارۇۋۇ	آزۇۋۇ
سۇران	تاراتۇۋۇ	آلۇۋۇ
قۇل	اۋر	تابۇۋۇ
قۇلا	اۋل	تانۇۋۇ
قۇلان	اۋن	تاسۇۋۇ

تۇر، تۇرا، تۇراق، قۇر، قۇراق، قۇلاق،
 اۋلتان، قولات، اۋزاق، تۇزاق، قۇنان، سۇلۇۋۇ،
 تۇرۇۋۇ، اۋرۇۋۇ، اۋلۇۋۇ، بۇرۇۋۇ.
 آت آرۇۋۇ. تون توزۇۋۇ. قازان آسۇۋۇ. آس
 سالۇۋۇ آت قۇلا. باقان قۇلار. قۇنان آتتان
 آرزان. قار بوراسا بۇرقاق بولار.

(*) «و» تۇراسىدا آيتقانى مۇندادا آيتارھا كىرەك، يەنى «و» كەندىدا تاپىق سۇيىۋۇ لۇچىن تويىلدى دىي.

ج ج ج

تاج	جول	جان
جات	جولا	جانا
جاتاق	جولاق	جانار
الجوؤ	جول	جار
اولجا	جولقوؤ	آجار
بولجا	جولقار	قاجار

جاز، جازا، جازۇۇ، جۇت، جۇرت، جورت، جاس،
 جاسا، جاساق، جول، جوتا، جوبا، جوسبار، جانجاق،
 جانتاق، جار جاق، جالتاق، جۇنار، جولقار.
 اوت جانار. آت جاتار. قار ج ق. قانجار
 قارۇۇ. جاتقان جاتاق. جاتاق آتاق. جورت
 جاتقان. جانجاقتا اوت جوق.

چ چ چ

اچوۋو	آلاچ	آچ
اوچوۋو	آلاچا	آچا
چاچوۋو	آراچا	آچار
چورتان	قاچ	چال
چولاق	قاچوۋو	چالا
چوچاق	قاچان	چالاج

چاق، چاق، جوق، چوق، جانا، چانا، جولاق،
چولاق، جالا، چالا، آقچا، باقچا، آرچا، چوقچا،
قۇلاچ، قوچقار، چوچقا، اوچاق، چاچاق، قۇچاق.
آچۇۋو باس. چاچۇۋو چاچ. چولاق چاچ جولاق
آلاچا. چال چارچار. چابان آت. قارا چانا.
اون قۇلاچ آرقان. اون قۇچاق آرچا. بول
آق چاباق، اول چورتان.

(۱) ی

اق	آلتی	آری
اس	الئن	آرق
ارس	سالقی	آزی
قن	سالقن	آزق
قنا	جرت	قانی
قنی	جرتق	قانق

بالچی، بالچق، تابی، تابن، جل، جلی، قول، قولی،
 جلقى، بالی، بالق، قزی، قزق، جاقسی، باقسی.
 اول بالچی. بال آسقت آلچی. جلقى آرق. اوت
 جاق بالچی بال آچار. بالچچی بالف آلا. قاتن
 قابق آرچر. قس جاقسی، آستق آرزان.

(۱) «دی» سوزدک باسقی، اۇۇندا جازلمایدی اونک سۈیەنج تاياغی غانا
 جازیلادی. تاياق «ی» جازلساها لونک بارلین کورسه «دی» قیب بالارغا کورسورۇ.

م م م

آلما	ماس	تام
آلماس	ماسا	تاماما
آلماق	ماساق	تاماق
مق	مول	چام
موز	مولى	چاماما
مورت	مولق	چامالى

مال، مالى، مالچى، تامر، تامز، قوم، قومان،
 قوماق، مارقا، مالتا، ماقتا، ماقبال، مارال، جومساق.
 مس، مستى، مسقل، مسق، قامس، تانس.
 مال آمان. ماس جامان. تامچى تامار. مالتا
 آچى. آلتن سالماقتى. مامق جومساق. سرماق
 قانتى. بالف قارماق قابار.

غ غ غ

آغا	چاغم	آلغر
آغار	ساغم	چالغر
آغاچ	ساغاق	جالغر
تاغا	آغن	آلغان
تاغار	آرغن	قالغان
تاغان	تارغل	جالغان

ارغۇۇ، قارغۇۇ، قالغۇۇ، آلغرت، سالغرت، قارغت
 تاغان، تارغاق، قارغا، چاغالا، قزغچ، قارامۇس
 تاغى، تاماغى، جاباغى، توغز، نغز، ناغز.

آت تاغالات! جورغا جورغالات! اوغان
 قاراما! ماغان ارا! اوغان اون جاس، بوغان
 توغز، اول اولاق، بول جازغچ.

د د

آلدى	دوغا	آدا
قالدى	دوغار	آدام
باردى	دوغالا	آدال
بالداق	جلدا	آداس
بالدر	جلدار	آدم
ساندق	جلدام	آدر

داق، دالا، دارا، دانا، داپس، دېس، ادس،
 قدام، قاداق، اوداق، قارنداس، قارنداج،
 قۇدا، قۇداچا، قۇرهاس، قۇنداق، قۇمداق.
 آدر آدام. دابل جول. جلدام جازۇۇ. اولار
 آداس. بۇلار قۇرداس. مالدى مالچى باغادى.
 بالا قارماق سالىدى؛ آلتى بالق آلبى.

پ پ پ

آپ
آپا
آپان
اوپ
اوپا
اوپالا

آرپا
پارا
تاپال
دوپ
توپ
توپر

پول
پود
تارپوؤ
آقپان
قاقپان
بالاپان

آلاپ، دالاپ، چالاپ، قاپ، قاپچق، چاپ، چاپان،
چاپراج، چاپراق، سوپاق، سوقچاق، سورپا، اسپان،
جالپاق، قالپاق، آپپاق، توپاس، تورپاق، اورپاق
آققوؤ آپپاق. چاپان چاپچاق. اسپان آچق.
قورا باتپاق. جاس چاپراق. قارا توپراق اسپان
زور. قاپچاق آلاسا. آرپا آستق. سورپا تاماق.

شەئەلەك

چاك	اوك	آك
چاشى	اوشى	آشى
چاكداق	اوكدى	آكغا
موك	سوك	تاك
موكدى	سوكى	تاكى
موكداس	سوكغى	تاكدا

اڭ-جك، مك، جا كا، جا كار، اوكغاق، توكغاق،
 چك، چكى، چكدا، تك، تكى، تكدا، قاكباق
 جا كغاق، قوك، قوكر، قوكز، دوكر، چاكرراق
 قاسقر آك. دالا چاك بالا توكدى ماتا اوكدى
 آت ما كقا. آسقا اوكقا. چاپان جا كا. اونك آتى
 اوكغار. مۇنك آتى مك جاسار.

پ پ ی

آی

اوی

آیوؤ

آیا

اویلا

بایوؤ

آیاز

اویلان

تایوؤ

تای

بوی

قی

تایا

بویا

قیسق

تایار

بویاق

قیپن

باى، ماى، چاى، جاى، بايقا، چايقا، آيقاى، قايقى
 اويان، اويىنا، اوينار، جى، جىنا، جىپن، جىماق، قىماق
 قايسى، قاىچى، آيتوؤ، آيتاق، آيماق، تايلاق، تايغاق
 آى جارق. آياز مەقتى. چاى سۇيق قاىچى
 قۇرال. توغاي تولغان جلقى. ساي مالغا سايا بولادى
 قۇم جىيىلب تاس بولماس. آيوؤ آغاج سايالادى

۱۰ ف

سۇۋر	اۋغان	اۋ
سۇۋوق	جاۋغان	اۋز
جۇۋوق	اۋياۋ	باۋ
اۋوق	تاۋياۋ	باۋر
اۋۋز	بۇۋاز	جاۋ
اۋۋس	اۋۋاق	جاۋن

اۋ سال بالق آۋلا قوي ساۋ. قار جاۋار. قولك
جۇۋ آق جاۋلق. قوكر ساۋلق.

آساۋ تاۋ. جۇۋان قاراغاي. آسقار تاۋ. جاۋن
جاۋب تۇر. تاۋدۇن بۇلاق آغادى. ساۋلق ساۋن
بولادى. قالاۋن تابسا قار جانار.

(* داۋستى دېستىداردك سوكنندە «ۋ» جارتى داۋستى بولادى. مىلا:
ساۋلا دېگەن سوزدە «ۋ» بۇۋن اېمىس اېكى بۇۋن.

و

بوز	تون	اور
ءبوز	ءتون	ءاور
توز	جون	اون
ءتوز	ءجون	ءاون
تور	سوز	اوڭ
ءتور	ءسوز	ءاوڭ

توس - ءتوس؛ تول - ءتول؛ بول - ءبول؛
 قامس اور. قامچى ء اور. تايىز اور. ء اور.
 سۇفات. اون آسقت. ءاوس - ءاون. اوڭ آياقت.
 جاقسى ءاوڭ. قۇبا جون. بارار ءجون. قولڭ سوز.
 راس ءسوز. بوزات. آق ءبوز. قالڭ توز. چىغىغا
 ءتوز. تور باسقا. ءتوز باسقا.

(ء بول جڭچكەلك بېلگىسى دايەكچى؛ سوزالدىندا دايەكچى نۇرسا، اول سوزدەك حرىللەرى جڭچكە آيىنلادى دەپ بالالارغا تۇسىندىرەركە كېرەك.

ف

ء جۇرۇۇ	تۇر	اۇر
ء جۇزۇۇ	ء تۇر	ء اۇر
ء اوسۇۇ	تۇس	اۇن
ء اونۇۇ	ء تۇس	اۇن
ء سۇت	بۇر	تۇز
ء سۇرت	ء بۇر	ء تۇز

بۇرۇۇ - بۇرۇۇ؛ تۇرۇۇ - تۇرۇۇ؛ اۇرۇۇ - اۇرۇۇ؛

ء اۇرۇۇ؛
 دۇبىسى اۇر. اوتتى ءاۋز. آققە اۇن. آچقە ءاۋن.
 تۇرۇسقا، ءتۇز باسقا. قارا كىشى ءتۇن. تال ءتۇس.
 ومامىز ءتۇر. ءتورت ءتۇب آغاچ.
 مالچى مال باغب ءجۇر. اون - اون جۇز بولادى.
 ماغان ءجۇرۇۇ اوشكاي، ءجۇرۇۇ قىيىن.

ى

تورلى	ءجون	تورى
ءبۇرلى	ءجونى	ءتورى
ءجوندى	ءسۈت	بوزى
ءسۈتتى	ءسۈتى	ءبوزى
ءتۈستى	ءتۈر	جونى
ءتۈرپى	ءتۈرى	ءجونى

ءان . ءانى . ءاس . ءاسى . ءتسن . ءتسى .
 آتك تورى . ءاۋىدك ءتورى . آتك بوزى
 ماتانك بوزى . جرنى سۇلۇۋ . جونى ءتۈزۈۋ ءجون
 قىبات . ءسۈت آوزان . بوياۋ ءتۈرلى بولادى .
 ءتۈرپى ءبۇرلى بولادى . ءان تايىز . اول آغا
 بۇل ءانى بولامى توغانك ءتلى بولادى .

پ - ۵ - ۸

مېندە	اپلەك	اپل
سېندە	اپرتە	اپر
تېرەك	اپزبە	اپز
چېردە	زېرلە	زېر
آۋە	بېرمە	بېر
آۋرە	چېمە	چېم

مېن، مېندە، مېنچە، اورە، تورە، اپس، اپسەر،
چېچ، چېچە، چېچەن، دېم، دېمەۋ، بېت بېس، اپب،
تېب، توبەت، بوتەن، تومەن، تېبىن، چېبەر، مېس،
مېسەل، مېچەل، اپسەب، اپسەن، سېمەسەر.
دېم آل. آتگا چېم آل. چېردە قارچۇقا. تېرەزە
تېرلەب تۇر. ءافچ چېتى چېپىرما عبو. آلتى بېس
اوتز. ءتورت چېردە ءتورتەۋ. نېچە ۋ ولادى؟

ك ك ك

كېرەك	كېل	اېك
كېزەك	كېر	اېكى
تېرەك	كېز	بېك
بېكەر	كېك	بېكن
تۈركە	كېت	تېك
كۈركە	كېم	تېكە

اېلەك، اېسەك، تېزەك، كورك، كولك، كارى.
 اېكى تېكە، جېتى اېچكى، چېلەك ادس، تېرەك
 آغاچ، اېسەك كولك، چېچەك آۋرۇۋ.
 كۈن چىقى. تۇمان سېرلىدى آكەم كېنتكە كېتىدى؛
 كېچكە كېلەر، سېرگە سېكىرەدى، كېلنچەك تېزەك
 تېرەدى كىيەك اورغىيىدى، تېكە قارغىيىدى، كېمە
 جۈزەدى، كۈيكەنتاي اۋچادى، كېسەرتكى جورغالايىدى.

Handwritten stamp or signature at the bottom right corner, possibly containing the name 'T. P. E.' and other illegible characters.

ك ك گ گ

كوك	كك	اېگە
كوگى	جگى	اېگەر
توك	تك	اېگن
توگى	تگى	جېگەر
تېك	اېك	جېگن
تېگى	اېگۈۈ	جېگۈۈ

كوب جۇرگەن بىلمەس، كوب كورگەن بلەر. ۋتۇي
 بىرگە تۇتبايدى. اېكسەك اېگن، اچەرسن تېگن. بۇلگەن
 اېلدەن بۇلدرگە آما. جۇرگەن آياققا جورگەم
 النەدى. ۋبر كورگەن ۋباس، اېكى كورگەن تانس.
 كوردم دېكەن كوب ۋسوز، كورمەدم دېكەن ۋبر
 ۋسوز. توسەگىگە قاراب آياغىگى كوسل.

قازاق تلىندەگى دېستاردىڭ تاڭباسى:

آ ب پ ت ج چ د ر ز س غ
ق ك گ گ ل م ن و ۋ
پ ە ە ا ە

داۋستى دېستاردىڭ تاڭبالارى: آ و ۋى پ ە
ە. داۋسىز دېستاردىڭ تاڭبالارى: ب پ ت ج
چ د ر ز س غ ق ك گ ل م ن.
دېسىز تاڭبالار: ا ە (ەم جىكەلك دايە كېسى اتالدى)
غ، ق - الغى جۇۋان آيتىلادى.

ك، گ پ ە، ە، الغى جىكەلك آيتىلادى.
باسقالارى جۇمباق بېلىگى تۇرماسا جۇۋان
آيتىلىپ، جۇمباق بېلىگى تۇرغاندا جىكەلك آيتىلادى.

تۇۇسقان - تۇۇغان، الكتەس.

آتا، بابا، آكە، آنا، آجە، چىچە،
آغا، ەانى، آپا، قارنداس، جىكەلك، كېلىن،
قاين آتا، قاين اپنە، قاين آغا، قاين ەانى،
قاين بىكە، بالدز، جېزدە، كۈيدۇ، باجا.

كییمدهر.

چاپان، اچك، تون، چپكپەن، بېچپەنت، تماق،
جالباغای، قۇلاقچن، بورك، تاقیا، جاۇلقە،
اورامال، بوكەباى، قامزول، چالبار، كویلەك،
استان، اپتك، ەماس كېبەس، بايپاق چۇلغاۋ.

اوين - اوينچقدار.

جالاق، سوقر تېكە، جاسرنباق، بالتام - تاب،
ماليكە - توتای، تاباق، آتباقل، قاقباقل، دوپ،
آسق، توپای، لېك، جاق، آغزباق، جلماك، آقب -
سۇيدك زرداۋوق، چاتراچ، اورتېكە، قۇورچاق.

تاماقدار - سۇۇسندار.

نان، اپت، تارى، سوك، قۇوماق، بورتپە،
قۇرت، ارمچك، جېنت، مالتا، باۇرساق، جالپاق،
نان، قۇۇداق، سورپا، كوجە، قاتق، آيران
ەسوت، قىز، ساۋمال، چای، قانت، چالاب، تومورتقا.

دېنە مۇچەلەرى.

باس، موين، كېۋدە، قول، آيلاق، كوز،
 قۇلاق، مۇرن، آۋز، ماڭداي، ايدك، ۋ تىل،
 ۋ تىس، كوكرەك، او كپە، باۋر، جۇرەك، قولقا،
 قارن، اچەك، اۋل-تابار، بۇيەن، سان، جانپاس
 سىراق، باقاي، ۋ ايپن، قار، بلەك، ساۋساق، بارماق.

قۇلاق اېكاف، آۋز ۋ بو؛

اول نە ۋ اۋچن بۇلاي؟

كوب تىگداپ، آز سويلەۋگە

جاراتقانى اول سولاي.

*

آۋز بردۇ كوز-اېكەۋ،

اول نە ۋ اۋچن بۇلاي؟

كوب كورب، آز آيتۇۋغا

جاراتقانى اول سولاي.

*

آۋز برەۋ، قول اېكاف

اول نە ۋ اۋچن بۇلاي؟

كوب جۇمسچى، آز جبۇچى

جاراتقانى اول سولاي.

19596

PK

ГОС. БИБ. ПОТЕКА
 Ка. ССР им. А. С. Пушкина
 ИНВ. № 095633

۶ اۋى سايماندارى.

چاڭراق، اۇرۇق، كېرەگە، اېسك، بوساغا،
تايانچ، ماڭدايچا، سقرلاۋۇق، تابالدىرىق، تۇندىك،
اۋزىك، دودەگە، تۇۋرۇلق، ارگە، باقان، باس-
قۇر، تاڭغىچ، جىل-باۋ، تۇندىك-باۋ، بېلىدەۋ.

ادس - آياق.

قازان، تېگەنە، چارا، تاباق، آياق، توستاغان،
كېسە، چىنى - آياق، تاس - تاباق، قۇمان، چاينەك،
چىلەك، كۇبى، آستاۋ، سابىتى - آياق، ۶ چوچ،
اوجاۋ، باقىراچ، قاسق، ساپا، تورسقى، مېس،
سۇبىرەتبە، كۈنەك، قاۋغا، قاب، آياق - قاب،
باسپاق، دوربا، تالسن، قورجن، اوچچونتاى.

مالدار آتى.

تۈيەلەر: بۇۋا، آتان، لوك، نار، قوسپاق،
انگەن، قۇنانچا، بۇۋرچىن، تايلاق، بوتتا.
جلقىلار: آيغر، آت، بىيە، بېستى، دونەن، قۇنان.

تای، قۇلان، بایتال، دونه جن - بایتال، قۇناجن - بایتال،
ساۋرک، قۇۇلق، بېدۇ.

سېپىرلار: بۇقا، اوگز، قۇنان-اوگز، دونهن-اوگز،
دونه جن سېپىر، قۇناجن-سېپىر، قاچار، تاینچا، بزاق،
تورپاق، باسپاق.

قويلار: قوچقار، آزبان، ساۋلق تۇساق، اسەك،
بویداق، توقتى، مارقا، قوزى.

اېچكىلەر: تېكە، سېركە، سېركەچ تۇۇچا، چېچ،
الاق.

آدام سويلەيدى. تۇيە بوزدايدى. چلقى
كسینەيدى. سېپىر موگرەيدى. قوی مېن اېچكى.
ماگرايدى. ۶ ایت اۇرەدى. مسق میاۋلايدى.

مالدان باسقا ۶ تورت آياقتىلار.

۶ ایت، مسق، تېچقان، كۇزەن، تىيىن، قارساق،
بورساق قوس - آياق، آیۇۇ، جولبارس آرستان،
كیپك، مارال، بۇغى، قۇلان، قۇلجا، بوكەن.

قۇسدان.

بۇرکت، تۇيغىن، سۇكقار، قارچىغا، قرغىي،

ايتەلگى، لاچىن، تۈرمتاي، جاغالتاي، كۈيكەنتاي،
 بوكتەرگى، كېز قۇيرۇق، قۇلادىن، قارغا، تاغان،
 سائۇسقان، آققۇۇ، قاز، دۇۋاداق، ترنا، اۋيرەك،
 كوك - قۇتان، قرغاۋل، قاسقالداق، بېزگەلدەك،
 چل، بودەنە، بۇلدىرق، تورغاي، اۋكى، جاپالاق،
 بايغز، كوكەك، كوگەرچىن، قارليغاج، تارغاق، قزغچ،
 اوقباق، ۶-بۇ - قازان، چاغاللا، بالچىچى، جلقىچى.

بافا - چايان.

جلان، كېسەرتكى، كول-باقا، قۇر-باقا، تاس - باقا.

قۇرت - قۇمرسقا.

قوگز، بۇيى، چايان، كۈبەلەك، ماسا، چىن،
 چركەي، سونا، بۇگەلەك، اورمەكچى، چىگرەسكە،
 قۇرت، قۇمرسقا، آرا، اينەلك.

جېر تۇگىنك آتدارى.

آغاچتار: قاراغاي، قايك، اپمەن، تېرەك، قارا -
 آغاچ، جىدە، تال، جىغل، موپل، توبلىغى، آرچا،
 ارغاي، سېكسەۋل، اۋچقات، ۶-ايت - مۇرن، قاراغان.

چوب - چولە گدەر: قامس، قوغا، قۇرۇراي،
 آلابوتا، قارا-سورا، قاڭباق، چاغرا، چىلك، چوڭچاق،
 بىدايق، كودە، سېلەۋ، تارلاۋ، بېتەگە، قارا-اولەڭ،
 قىياق، جانتاق، اوچاغان، چى، بالدراغان، بايالچ،
 ساسر، كوكبەك، جۇۋسان، كىيىك-اوتى، قەزدىق،
 جۇۋا، بۇۋلىق، قىر-بۇۋون، قىنا، قاز اوتى، قاز
 قوغا، ماى اولەڭ، آھرىق، ميا، اېسەك ميا.

چېر جۇزىنىڭ آتداری.

تاۋ، آدر، قر، جون، جوتا، ەدوڭ، توبە، تومپە،
 چوقى، قاباق، جار، اوى، جازق، دالا، ساي، جرا،
 چلغا، چك، تومار، جارق، تېگىز، كول، سور،
 اوزەن، اوزەك، قوپا، چوڭقر، قارا-سۇۋ، بۇلاق،

سان.

۱ بر، ۱ پكى، ۱ اۋچ، ۱ تورت، ۱ بېس، ۱ آلتى، ۱ چېتى،
 ۱ سېگىز، ۱ توغىز، ۱ اون، ۱ چىرما، ۱ اوتىز، ۱ قىر، ۱ اېلۇۋ،
 ۱ آلپس، ۱ چېتېس، ۱ سېكسەن، ۱ توقسان، ۱ جۇز، ۱ مڭ.

جاڭلتنپاچ.

قوسەت آتام اپت آساتار، اپت آساتسا بېس
آساتار (اۈچ رېت چاپچاڭ آيتارغا).

جۇمباق.

آيدالادا آق ساندىق، آۈزى، مۇرنى چوق
ساندىق. قاتار-قاتار تاس قويدىم، جىرەن آتدى
بوس قويدىم.

ءاۋى آرتىندا بۇكر تېرەك، كۈرەسۇۋگە كىسى
كېرەك.

اېرتە تۇردىم اېكى آير جولغا ءتۇسدىم. جالت-
جۇلت اېتەدى، جالماب جۇتادى. ءتى دېسەم تىمەيدى،
تىمە دېسەم تىەدى. اېرتە تۇردىم، آلب اۇردىم.
قارا سىيىرم فاراب تۇر، قزى سىيىرم جالاب تۇر.
اېكى آياغى بار؛ تالدىن تايانغى بار؛ ارقاسىدا
قۇيرىغى بار؛ تورەدەن بۇيرىغى بار.

ماقالدار.

اوقۇۋ ءبلىم آزيغى، ءبلىم ارس قازىغى

جاسگدا قالجك بولساڭ، اوسكەندە مەلجك بولارسن.
 اويناب سويلەسەڭدە، اويلاپ سويلە.
 اقل جاس اولاننان، جۇيرك تاي قوناننان.
 ات بولار تاي ساياققا ۶ اۋير؛ آدم بولار بار
 قونانقا ۶ اۋير.

۶ بىلم جۇغيسادى، ارس اۋيسادى.
 بلەكى تولق ۶ بىردى جغادى، ۶ بىلىمى تولق مگدى
 جغادى. اچۇۋ كېلسە اقل كېتەر؛ اچۇۋدان اقل كوب
 بولسا اچۇۋ نە ايتەر؟
 آقبا قۇلاققا آيتساڭ، آغب كېتەر، قۇيما قۇلاققا
 آيتسا قۇيىب آلار.
 اپكېدى اپگن چقباس؛ اۋيرەنپىدى ۶ بىلم جۇقباس.

۶ بزدك ۶ اۋى.

۶ بزدك ۶ اۋىدك آدمى بېسەۋ: آكەم، آجەم، ۶ بىر
 آپا، ۶ بىر قارنداسىم بار، آغا ۶ انىم جوق. مېن توغزدامن؛
 آپام مېنەن ۶ تورت جاس اولكەن. قارنداسىم
 مېنەن اپكى جاس كچى. آكەم ۶ تۇز چارۋاسن
 استەيدى. آجەم مېنەن آپام ۶ اۋى چارۋاسن

استەيدى. قارىداسم مېن اپكەۋز او قۇۋ اۋيرەنب
 ۶ جۇرەن.

مېن قالاي او قۇۋغا باردىم.

مېنىڭ ۶ آيچ دېگەن قۇ داسم بار اېدى آكەسى
 اونى او قۇۋغا بېردى. ۶ بىر كۇنى او يىناين دېب باردىم
 ۶ آيچ كىتاب او قىب اوتىر اپكەن. تىگىداسام كىتابىدا
 جۇبىاق، ماقال، اولەك، باسقادا جاقسى عسوزدەر
 كوپ اپكەن. او قۇۋ اۋيرەنسىم مېن دە سونداي او قىر
 اېدىم دېب، او يىغا قالىم. اۋيكە قايتىب كېلىدىم؛ او قۇۋ
 بارامىن دېدىم؛ آكەم مېن آجەم بول او يىمىدۇ
 اۋناتتى؛ اېرتە كىنە آكەم او قۇۋغا آپارب بېردى

اوتىرك اولە كەدەر.

بېرىدى باقا قىزىن كوپلەك كە؛

جۇرىدى قارا چېن جېك گىل كە؛

۶ بىر تۇۋن قۇموسقانك اۋستاب سويىب،

توى قىلب، ات چاپتردى توگرەك كە.

آيدام جلقى قاب اوتز تۇلكى.
 بوسقىدى اوستاب منسەك آتەكە مەلكى.
 اچىندە توب كسىنىك جىغىب كېتەب،
 قىلەك غوى، اويىباي، قارساق مېنى كۈلكى!

**

كۈمس دەن آق تېچقانغا تاغا قىلەم؛
 تېرىسىنەن كور تېچقاننىك جاغا قىلەم؛
 تېرىسىن سارماساننىك جورتباي سويىب،
 جىيىندەق اون بېسى قارس سابا قىلەم؛
 جىيىلب توغز جىكت كوتەرە آلماي،
 قىلماسقا اپىندى سابا توبا قىلەم.

**

چن اولەكەدەر.

بالاق كۈي.

جاراتقان بارچامزدى آدام قىلەم؛
 تۇۇغاندا تۈك بىلمەيتىن نادان قاب؛
 آلتى آيدا اپكەكەدەۋگە چاما كېباب،
 تالپىندە جىل تولغاندا قاز-قاز تۇرىب.

قاز تۇرب آياق باسدىق آپىل - تاپىل .
 ۶ تان ناچار، جوق لېسەبدە لېس بېن آقل .
 ۶ نادان اپمچەك اپمب ۶ تۇسەن تانب،
 بايقادىق اونان باسقا، كەدەر جاقن .
 ۶ تل چقدى كېلگەن كېزدە اپكى جاسقا ؛
 ۶ قوسالماي ۶ سوزدى آيتالدىق باسقا - باسقا .
 ۶ براقاسق، ۶ بىر توستاغان آرناب آلب،
 تالاسدىق اولكەندەر مېن اچەر آسقا .
 ۶ تورت، بېسە تالاب قلىق آسق جىناب ؛
 ۶ جۇگرددك جاللاڭ - آياق جاندى قىناب ؛
 ۶ بوقتاسب، كورنگەندى بوق بېن آتبە،
 رېتسكە كرە آلمادىق كسى سىلاب .

اوزگە تىلدەردەگى دېستاردىڭ تاڭبالارى.

ش ش

كشى = كسى	تابس = تابش	آس = آش
اپسك = اپشك	قامس = قامش	باس = باش
بېسك = بېشك	قس = قش	تاس = تاش
ئېسورۇۋۇ = ئېشورۇۋۇ	تس = ت	قاس = قاش
ئۇسورۇۋۇ = ئۇشورۇۋۇ	قۇس = قۇش	سول = شول
بوسقا = بوشقا	ئۇس = ئۇش	سولاي = شولاي
سېكەر = شېكەر	ئاس = ئاش	سورپا = شورپا

قس سۇۋق = قش سۇۋق. بالا بېسكتە = بالا بېشكەدە. قارا قاس = قارا قاش. سولاي سويلە = شولاي سويلە. تابس كوب = تابش كوب. قامس آز = قامش آز. قۇس اۋچدى = قۇش اۋچدى. ئاسسز بوسقا قدرما = ئاشسز بوشقا قدرما.

۳۰) ۳۰

ء داراجا = دَرَجَه

ء آجال = اَجَل

ء سباب = سَبَب

ء سباق = سَبَق

ء سلام = سَلَام

ء سلامات = سَلَامَت

ء مراتبا = مَرْتَبَه

ء ساجدا = سَجْدَه

ء زامزام = زَمَزَم

ء شاربات = شَرَبَت

ء غايرات = غَيْرَت

ء سايران = سَيْرَان

ء زانان = زَمَان

ء قام = قَم

ء قاوم = قَوْم

ء كاسب = كَسَب

بييك دَرَجَه. تومهن دَرَجَه. اَجَل آيامايدى

سَبَب سز سَبَقدان قالما. مېن دالادا سَيْرَان اېتدم

سَلَام دېسه سَلَامَت بولسن. اوسى زَمَان، قانداى

زَمَان؟ سجددهغا باسدى اېكى مَرْتَبَه قويادى. مېن

زَمَزَم ء اچدم.

(* عربچادا داوستى دېسداردك حرفارى جازلسايدى؛ اولاردك اورنينا

هر تورلى بىلگىلەر قويلادى؛ مثالا: «س» چكچكه «آ» اورنينا قويلادى؛

«ن» جۇۋان هم اۋزون آيتقان «آ» اورنينا قويلادى؛ «س» داوستى حرف

جوقئىن كورسەتەدى.

ایمام = اِمَامٌ	ایسم = اِسْمٌ
ایمان = اِیْمَانٌ	ایسلام = اِسْلَامٌ
ایشارات = اِشَارَاتٌ	اقبال = اِقْبَالٌ
زیادا = زِیَادَةٌ	اینابات = اِنَابَاتٌ
زیارات = زِیَارَاتٌ	دین = دِیْنٌ
کالیما = کَلِمَةٌ	زیان = زِیَانٌ
مالیکه = مَالِکَةٌ	کتاب = کِتَابٌ
تاجربا = تَجْرِبَةٌ	قاسم = قَاسِمٌ

امام ایمان آیتب اوتور. اول کوزی مهن اشارت
 قلدی. کوب کسیگه زیارت ایتدم. ایتکهن تجربه
 توفورا کپلدی. بالاسینا قاسم دپب اسم قویدی. اونک
 اوسى کونده اقبالی ء جورب تور. جهل قبه جاققا
 چقرى. ء بز اسلام دیننددمز. جاقسى کتابدی کوب
 اوقى، زیان بولماس.

(* بول «ی» اورنينا قوبلاتن یلگی.

۲) ۰

قۇربان = قُرْبَان	۰ مۇبتالا = مُبْتَلَا
قۇمار = قُمَار	۰ مۇبارك = مُبَارَك
قۇدرەت = قُدْرَت	۰ مۇسلم = مُسْلِم
۰ مۇدام = مُدَام	۰ مۇشكۇل = مُشْكُل
۰ راسۇل = رَسُول	۰ شۇغۇل = شُغْل
۰ مۇرسال = مُرْسَل	۰ شۇكر = شُكْر
۰ مۇمكەن = مُمَكِن	۰ سۇنبۇل = سُنْبُل
۰ مۇسۇلمان = مُسْلِمَان	۰ سۇنبۇلە = سُنْبُلَه

قۇربان دىق قىبۇل بولسۇن. قۇمار - پارلىق جاقسى
 اېمەس. مۇرسال پېغۇمبىر دېگەن ۰ سوز. مۇسلم، مۇلمان
 اسلام دىننىدەگى كسى. مۇبتالا بولغان ادامدار كۆب.
 بارىنا شۇكر اېت. سۇنبۇل چاچتى. سۇنبۇلە تۇوسا سۇۇ
 سۇۇر.

(* بۇل «۰» اورنىنا قويلاتىن بىلىكى.

ع

آلی = عَلِي	آراب = عَرَب
آلم = عَالِم	آرابی = عَرَبِي
آسق = عَاشِق	آقل = عَقْل
آلم = عِلْم	آمال = عَمَل
الاج = عِلَاج	آیب = عَيْن
آومر = عُمُر	آیت = عَيْن
آر = عَار	آدل = عَادِل
دؤوا = دُعَا	آدهت = عَادَت

قازاق تلمنده عرب سوزی کوب. عربی سوزدهر:
 عَقْل، عَمَل، عَيْن، عَيْن، عَادِل، عَادَت، عَلِي، عَالِم،
 عَاشِق، عِلْم، عِلَاج، عُمُر، عَار، دُعَا، عَالِم، عَجَب، سَاعَت،
 شَرِيْعَت. مۇناندا باسقاللاری بار. عربی سوزدهردی
 آسَت، آوست، آوتۇر، ساکن قویب جازامز

ف ف ف

پارق = فَرْق	آپات = آفَتْ
قورپ = عَرْف	قاپ تاۋى = قاف تاۋى
شاپاقى = شَفَق	پل = فِیل
پاقر = فَقِير	اوپات = وَفَات
مؤپتى = مَفْتى	قاپل = غَافِل
مؤساپر = مَسَافِر	ساپار = سَفَر
پارسى = فَارِسى	كاپر = كَافِر
پارمان = فَرْمَان	پكر = فِكْر

آفَتْ سوققانداى بولدى. قاف تاۋى ابوتە گیده
 كوب سويلەنەدى. آياقتىنك زورى فييل. وفات
 بولدى دېگەن م اولدى دېگەن م سوز. فقير غا قاراسۇ
 كېرەك. شفق نۇرن چاچب تۇر. جاماننك فسكرى
 جامان بولادى. قازاق تلىندە فارسى سوزدەردە كوب.

ص ص ص

مسر = مِضِر

سوپی = صُوفِي

سپیات = صِفَت

ماقسود = مَقْصُود

ساللوات = صَلَوَات

سالسال = صَلَّصَل

ناسارا = نَصَارَا

نوقسان = نَقْصَان

سافی = صَافِي

آسل = آضَل

سابیی = صَبِي

سؤورهت = صُورَت

سابر = صَبْر

ساداقا = صَدَقَه

ناقس = نَاقِص

ناسب = نَصِيب

صافی آلتننان استه لگن ساقینا اونك اصلي

چاقسی صبر ء توی ساری آتن صدقه کدی ساودا

بپر. اپسی جارم ناقصتاو ء اوزی سؤرای، سؤرای

مضرغادا بارادی. آدال صوفی آز، آرام صوفی کوب.

منانك صفتی سؤلؤ و اېكهن. پيغمبر مز غاصلوات اوقییمز.

خ خ خ

قال = خال	قابر = خَبْر
قانم = خانم	بوقارا = بُوْغَارَا
قاتم = خَتْم	نوسقا = نُسْخَه
قون = خُون	قاسته = خَسْتَه
قودای = خُدای	نارق = نَرْخ
قاوپ = خَوْف	ماقلوق = مَخْلُوق
قالق = خَلْق	قاراجات = خَرَاجَات
قولق = خُلْف	قانجار = خَنْجَر

تايدىڭ اييغندا خالى بار. خان، خانم، خانچا. بارن
 خان زادالار دېمەز خَتْم اېتۈۋ-ئېتىۋۇ كسى اولتر گدن
 خُون تولە بىدى. بارچا عالمىدى خدانى جاراتقان. بۇزق
 آدامنان خۇف كوب. دُنْيا دا ءتۈرلى ءتۈرلى خَلْف بار.

ح ح ح

قاسرهت = حَسْرَت

قایران = حَیْرَان

قلمزا = حَمَزَه

قامید = حَمِید

آقمهت = آحْمَد

راقمهت = رَحْمَت

سالق = صَالِح

ناسیقات = نَصِیْحَت

آرام = حَرَام

آل = حَال

آکم = حَاکِم

آیوان = حَیْوَان

آوت = حَوْت

آجهت = حَاجَت

قورمهت = حُرْمَت

ناقاق = نَاقِی

حَرَام اسدهن ساقتان. حَال جاقسی ما؟ حَاکِم عادل

بو اسا خَلْق قاراحت. عاوی حیوان داری: تویه، جلقی،

سبیر، قوی، ایچکی، اېسهك. نه نارسه حاجت؟

اوزگهنی حُرْمَت ده سدهك. اوزگدی ده حُرْمَت دهر. برهؤ-

که ناقاق جالا جا با. حَمَزَه حمید، آحْمَد، صَالِح-آدام

آقمداری.

ط ط ط

توپان = طوفان

اوتان = وطن

قاتەر = خاطر

باتل = باطل

قوتبا = خطبە

سۇلتان = سلطان

سالتانات = سلطنت

شايتان = شيطان

قات = خط

شارت = شرط

قاتا = خطا

قاتار = قطار

تالاب = طلب

تالاق = طلاق

تاغام = طعام

تاراپ = طرف

مېن خُط بلەمەن. مۇنك شَرطى قالاي؟ بۇل

ء سوز خُطا جازلغان. طَلَب قلساڭ تاپارسەن. طَعامغا

اوتتيرىكەن! بۇل طَرَفدا كۇن جلى بولاب تۇر.

بۇرغىدا طوفان سۇۋى تاسب، چەر جۇزىنە

جايلىغان. اول ء سوز مېنك خاطرمنەن چققان اپكەن.

ه - ه - ه

مور = مَهْر	آر = هَر
زار = زَهْر	باغا = بَهَا
جاد = جَهْد	اوهس = هَوَس
جاغاز = جَهَاز	آلهك = هَلَاك
ساباز = شَاهَبَاز	اونهر = هُنَر
مپیرمان = مِهْرَبَان	آزل = هَزَن
مپیمان = مِهْمَان	شار = شَهْر
دارهت = طَهَارَت	شایت = شَهِيد
پاتسا = پَادشَاه	آیبات = هَيْبَت

هَر اسكه طلب كېر هَك. كتابك بَهاسى نه؟ جاقسى
 سوزدى جاتتاب آلۇوُغا هَوَس بن. آلن بلمه كهن
 هَلَاك. هُنرلى اورگه جۇزهر. حَمَزَه شَهْرگه كېتىدى.
 مسق هَيْبَت چېكب تۇر. مِهْمَان طَهَارَت آاب اوتور. بى
 بېلگىغىنە نَهْر باسدى

خ ف ض

زارار = ضَرَر

قازرەت = جَضْرَت

قدر = خِضْر

آغزا = اَعْضَا

رامازان = رَمَضان

آپزال = اَفْضَل

مامامون = مَضْمُون

قازا = قَضَا

قازى = قَاضِي

آزر = حَاضِر

آرز = عَرَض

قارز = قَرَض

پارز = فَرَض

رزا = رِضَا

جۇك آۋرن نار كوتەرەدى، قۇضا آۋرن اپر كوتە-
رەدى. داۋدى قاضى بىتىرەدى. مېن حاضِر اوقب
اوترەن. اول حاكىمگە عَرَض قىلدى. قَرَض آلساك
قايتار. آدامنىك موينىندا قَرَض بار. مېن ساغان
بېك رِضامن. رامادان اهل آتى، رَمَضان آى آتى.

ذات

زات = ذات	زافوق = ذوق
آزان = اذان	زهين = ذهن
آزاب = عذاب	ءاؤزر = عذر
ءنازر = نذر	ءمازر = مغز
زكر = ذكر	زاكر = ذاكر

بۇل قانداي ذات؟ جانسز ذات. آناؤ قانداي ذات؟

آناؤ جاندى ذات. آذانچى اذان آيتب تۇر. بۇل

ءاس تۇۇراسىندا كۆب عذاب چېكىم. ءبراق سارباس

نذر آيت. ذاكر ذكر آيتب تۇر. ءآن مېن كوى ذوق

ءاؤچن كېرەك. جاقسى كىتاب اوقيساك، جاقسى

ءسوزدى تىگداساك ذهن آرتىلادى.

عذرلى كسى نمازدى اوتىرب اوقيسادا جارايدى.

ظ ظ ظ

ظالم = ظالم

آغزام = اعظم

نازار = نظر

ایمام = اعظم

نیزام = نظام

لبیز = لفظ

نیزام‌نامه = نظام‌نامه

تاجم = تعظیم

نازم = نظم

انتیزار = انتظار

ظالم مین جولداس بولاما! مناو خطقا آزرآق

نظر سالچی. جا کا نظام چغب ایسکی نظام و لیدی.

مین نظام‌نامه ساتب آلدیم مینم آغام نظم جازب

عجور. بزایمام-اعظم مذهبندامز. بر لفظ چغار چی!

داوسگدی ایستوؤگه انتظار من.

ث ث ث

سابیت = ثابت

آسەر = اثر

قادیس = حدیث

اوسپان = عثمان

كاؤسار = كوثر

میسال = مثال

مسقال = مثقال

میراس = میراث

ساۋاب = ثواب

اسبات = اثبات

تۇرۇسا سويلەمدىن چىردە مثال مېن سويلەيمەز.
 اۇرۇۋ باتپاندا ب كرب، مثقال داب چىغادى. ميراث
 دېب برەۋدەن قالغان مال هم مىك دى آيتادى.
 چاقسى ۶ اس استەگەن ثواب تابادى. ثابت اثبات
 ايتب ناندردى. قومدك اثرى ۶ بلندى. عثمان
 ۶ اۋچى خلىقەنك اسمى.

ع ۱ غ

دايرا = دَائِرَةٌ

غايب = غَائِبٌ

مۇلايىم = مُلَائِمٌ

مۇامىن = مُؤْمِنٌ

يا اچۇج يا اُجُوج

ما اچۇج = مَا أُجُوج

قۇران = قُرْآنٌ

قىراغات = قِرَاطٌ

سۇال = سُؤَالٌ

فايدا = فَايِدَةٌ

دايم = دَائِمٌ

لايق = لَائِقٌ

قُرْآنُكَ اېكېنچى سۇرە سن اوقب ۱ جۇرمن
 قِرَاطٌ - اوقۇۇ دېگەن ۱ سوز. سۇالېمە جۈاب قاير
 ناداندىقدان فَايِدَةٌ جوق، ضَرَرٌ كۈب.
 مېن دَائِمٌ اېرتە جاتامن ھەم اېرتە تۇرامن
 مېھىط دارياسى چېردى آينالب جاتقان زور تېكز
 ايهسىنە آتى لَائِقٌ اېكەن.

*)

كۈللى = كۈللى	موللا = مۇللا
سۇننى = سۇننى	اۈمەت = اۈمەت
اېتتىفاق = اېتتىفاق	زارره = زارره
مۇآذىن = مۇآذىن	جاننات = جاننات
مۇغالىم = مۇغالىم	جبار = جبار
مۇسانىقى = مۇسانىقى	سۇننەت = سۇننەت
قۇددۇس = قۇددۇس	اۈۋال = اۈۋال
زۇمررۇد = زۇمررۇد	قۇۋات = قۇۋات

آۋلغا مۇلا كېلىدى ۋە بۇ مۇھەممەدكە اۈمىتى مۇز. كۈچتى
 اۋرۇدكە ذۇردە ۋە تۇيرى خۇفى. اولگەننىڭ اورنى
 جەننەتدە بولسۇن جبار ايدەم ۋە اوزك ساقىتا! سۇننەت پىنغەمبىر-
 مۇز قويمى اعدا اېتبا استەگەن ۋە اسى. اول ازا.
 يتباسام، كوتەرۇۋگە قوتىم كېلەتن اېمەس. كۈللى
 عالمىدى الله جاراتىدى.

(*) «—» بۇل قاپاتىق بىلىگىسى ' ىلى: بۇل بىلىگىنىڭ آستىنداغى
 چىرىدى سول جىردە اېكى چازباي براق چازۇۋۇ * اۋچىن قوباننى بىلىگى.

ن = أن، ب = ان، ج = أن

أدبًا، أجالًا، أمثلاً، فرَضًا، عملاً، قلماً.

أمراً، أصلاً، عقلاً، أهلاً، شرعاً، عرضاً، جمعاً
 عالماً، ظالماً، سالماً، صالحاً، خالصاً، جاهلاً، حاكماً
 واقعاً، عذاباً، عمومًا، خصوصًا، غفورًا، آية، عادة
 رحمة، نعمة، عليماً، حكيمًا، حليماً، جميعاً، قديرًا
 عزيزًا، حديثًا، أولادًا؛

أبر، أجز، عقل، نقل، طرف، سفر، امام، كتاب
 مقام، عذاب، شراب، قرار، كمال، ضلل، صراط
 عالم، عادل، عارف، اليم، عليهم، حكيم، كريم، حميد
 مجيد، حفيظ، حديث، عزيز، قدير، شريف، آية
 قرية، رحمة، نعمة، صدقة، سلطان.

مان، حال، نار، دار، نور؛

امر، اهل، اصل، عرض، شرع، جمع، قوم، خوف،
 علم، فعل، ذكر، ميل، شيخ، خير، سير، خير.

عالم، ظالم، جاهل، شاهد، شاكر، صالح، عارف،
 جامع، امام، ميزان، ميراث، مثل، امام، زمان، اذان،

عَذَابٌ، صِرَاطٌ، سَلَامٌ، كَلَامٌ، كَمَالٌ، جَمَالٌ، حَلَالٌ،
 رَحِيمٌ، حَمِيدٌ، مَجِيدٌ، عَزِيزٌ، غَفُورٌ، رَسُولٌ، نِعْمَةٌ، حِكْمَةٌ،
 حُسْرَةٌ، طَاعَةٌ، سَاعَةٌ، شَفَاعَةٌ، قُرْآنٌ، سُنْطَانٌ.

رَبًّا، حَقًّا، حَيًّا، سَرًّا، شَرًّا، كَلًّا، سَوِيًّا، قَوِيًّا، عَلِيًّا، وَلِيًّا.
 رَبٌّ، حَقٌّ، بِحَقِّ، سِرٌّ، كَبْلٌ، قَوِيٌّ، نَبِيٌّ، عَلِيٌّ، وَلِيٌّ.
 كَلٌّ، حُجٌّ، رَبٌّ، حَقٌّ، حَيٌّ، قَوِيٌّ، عَلِيٌّ، وَلِيٌّ، غَنِيٌّ.
 شَيْئًا، شَيْءٌ، شَيْءٌ، بِنَاءٌ، دُعَاءٌ، دُعَاءٌ.

بۇلار حەركە دەپ آتالدى.

بۇلار تەنۈين دەپ آتالدى.

بۇل ساكن دەپ آتالدى.

بۇل تەشەببۇس دەپ آتالدى. عرب سوزىدە حەركە، تەنۈين،

ساكن، تەشەببۇس قويلەن حەرفدەر او قىلمىدى. سوز باسندا ساكندى
 ە ف تۇرسا، ياكى تەشەببۇسلى حەرف تۇرسا، اول حەرف اوتىكەن
 سوزگە جالغانب اوقىلدى.

آدام آتداری

ایرکهك آتداری: اسمایل = اسماعیل؛ اسفاق =

اسحاق؛ جاقب = یعقوب؛ جوسپ = یوسف؛

جونس = یونس؛ هوسا = موسی؛ آرون =

هرون؛ جاقیا = یحیی؛ آپسا = عیسی؛ اومار =

عمر؛ جافار = جعفر؛ قامزا = حمزا؛ اوسپان =
 عثمان؛ آسان = حسن؛ ازسەن = حسين؛ لقبان =
 لقمان؛ آبدراەمان = عبدالرەمن؛ ابدكوم =
 عبدالكريم؛ آبدلە = عبدالله؛ صلاح الدين،
 صدر الدين، بدر الدين، جمال الدين، كمال الدين
 آيەل آتقارى: زېنەب = زىنەب؛ آجار = ھاجر؛
 اورقيا = رقىدە؛ مۇگۈلسم = ام گلثم؛ زليقا =
 زليخا؛ باتيما = فاطمە؛ آيشا = عائشە؛ ساليقا =
 صالحە؛ قاميدا = حميدە؛ قاديچا = خديجە؛ جاميلە =
 جميلە؛ قالىما = حلیمە؛ نازىپا = نخليفە؛ شارىپا =
 شريفە؛ مالىكە = مليكە؛ رازىيا = رضىيە؛ قاتىرا = خاطرە.

كۈننىڭ آتداری

فارسى چا	قازانچا
شەنبە	سەبەبى
يەكشەنبە	جەپكەسەبى
دو شەنبە	دۇيسەبى
سەشەنبە	سەپسەبى
چەارشەنبە	سارسەبى
پەنجەشەنبە	بەيسەبى
جمعة	جۇما

جۇلدىز آتداری

رۇمچا	مەرىچا
يانۋار	دَلُو
فېۋرال	ھوت
مارت	ھەمەل
۴ اپرەل	ئور
ماي	جوزا
۶ ايۇن	سَرَطان
۷ ايول	اَسَد
آۋغۇست	سُنْبُلە
سېنتەبىر	مِيزان
اۆكتەبىر	عَقْرَب
نويابىر	قوس
دېكەبىر	جەدى

قازاقچا آي آتداری

۱) اوتامالى، ئور، مامى - جاز آيلارى - جاز توقسانى،
 ۲) چىلدە، سارچا، تامز، سىنبىلە - چىلدە آيلارى - چىلدە
 توقسانى؛ قۇر كۆيدەك، قازان، قاراچا - كۆز آيلارى -
 كۆز توقسانى؛ قافۇس، قانتارما، قىبان - قىس آيلارى -
 قىس توقسانى.

۱) اوتامالى، سارچا، سارچا

كۈن اۇزارب،
 قار اپرب،
 سۇ سايلا رغا تولادى -
 بۇل قاي كېزدە بولادى؟

كۈندەر اسب،
 چوب پېسب،
 اپل پچەنن اورادى -
 بۇل قاي كېزدە بولادى؟

جاۋب جا گېر،
 جېر سابىر،
 چوب، چاپراق سولادى -
 بۇل قاي كېزدە بولادى؟

سۇدا مۇز بار،
 جېردە قار؛
 بوران بوراب سوغادى -
 بۇل قاي كېزدە بولادى؟

قازاقچا جىل آتدارى
 تېقان، سىيىر، بارس، قوپان، اۇلۇز، جىلان،
 جالقى، قوى، مېپەن، تاۋق، ايت، دوگىز.

جل باسى بولۇدۇڭ تالاسى

چاقى، تۇيە، سىيىر، قىرى، ايت، تاۋۇق، قويان،
 اۋلۇۇ، بارس، مېپەن، جىلان، دوگىز - ۋە بارى جىل
 باسىلما تالاسىدى. بىرەۋلەرى - زورلىغىن آيتىب، جىل
 باسى بولۇۋغا مېن لايىقېن دېكەن؛ بىرەۋلەرى - آدا، غا
 فايدالى من: جىل باسى بولۇۋماغان لايىق دېكەن.
 تېچقاندا زورلىق جوق، آدامغا فايدالى اېمەس.
 سوندىقدان اول اويىلاب ۋە بىر آمال تاپقان. اول
 آيتىدى: « بۇل تالاسدان ھېچ نارسە اونبەيدى
 جىلدى قاراب تورالقد، كەم بۇرن كورسە، سول
 جىل - باسى ولسن» دېپ. تۇيە بويى بىيىك بولغان
 سوڭ تېچقان ۋە سوزن قوستاغان. ۋە بارى جىلدى
 قاراب تۇرغان. تېچقان آقىرن جورغالاب تۇيەك
 اۋستىنە چىغادى. اوركە، چىنە ۋە مېن اوتىرب، جىلدى
 بارىنەن بۇرن كورەدى دە، جىل باسى بولادى. تۇيە
 بويىنا سېنىب جىلدان قۇر قالدى.

قازاقچا باتالار

آ، خىرايم، اوڭداسن!

اوڭداغاننىڭ بېلىگىسى:

ھەك سۇلىغىڭ قوزدان!

بېلىگىدىن اۋىگەن بولالاپ!

سېگىز كېلن قومداسن!
 تلەنچىنىڭ بېدەسن بېروسن!
 ۶ اۋيسن قوكرات تۋيەسن بېروسن!
 بىتكەن آرقادارغا تىە بېروسن!

II

خدايم جارلغاسن! باي قلسن!
 ۷ تورت تۈلپىڭك ساي قلسن!
 كېتەس دۈلت بېروسن!
 مال باسىڭا ساۋلەت بېروسن!
 كېڭ بېپىل بېروسن!
 قۇربانلىغىڭ قېۋۇل بولسۇن!
 تلەگەن تلەگىدى بېروسن!

III

آسڭ، آسڭ، آسىڭا!
 بېرەكە بېروسن باسىڭا!
 بودەنەدەي جورغالاب،
 قورغاولداي قورغالاب،
 قدر كېلسن قاسىڭا!
 سېنەن بايلىق اوتبەسن!
 ۸ تاڭرى بېرگەن نېسىبەڭ
 تېبكىلەسەڭ كېتەسەن!
 چېلگىڭك اپكى چېتتىنە
 تاي چاپترسا چېتتەسن!

كېچكە كېلىپ جامواسقان ،
 چۇۋلدا سې ماگراسقان ،
 قوچاقاننىڭ آناسى
 ساۋلق باسسەن ۽ اۋيگدى !
 باقايلىرى سرتلداپ ،
 مۇيزدەرى جلتلداپ ،
 بزاۋلاردىڭ آناسى
 سىير باسسەن ۽ اۋيگدى !
 چۇۋدالارن چاڭ باسقان ،
 آرتقى اوركەچن قوم باسقان ،
 بوتاقاننىڭ آناسى
 ان-گەن باسسەن ۽ اۋيگدى !
 چك-گر - چك-گور كسەسكەن ،
 سۇيستك بېن ايسكەسكەن ،
 قۇلنچاقدىڭ آناسى
 بىيە باسسەن ۽ اۋيگدى !

جۇمباقدار

I

آت باستى ، آرقار مۇيزدى ، عبورى كېۋدەلى ،
 بوگەن ساندى ، قۇس قاباننى ، قۇمىسقا ۽ ازدى ،
 بو تا ترسەكتى .

II

دنيادا بار آيداغار؛ بله سنبه ؟
 جاني جوق قيلمدازغا دېنە سنده.
 اچنده سۇيە كدەرى باقچا باقچا
 جارقلدار جالغز كوزى توبە سنده.

III

مۇرتى بار، ايه گنده ساقالى جوق.
 تونى بار، كيه رينه چاپانى جوق.
 فايداسى ء اۋى اچينەن تابلغان سوڭ
 دالاغا كىر چغار سَفَرى جوق.

IV

ء بر نارسە قاناتى بار اۋچىاس بىيك؛
 سوندا دا جۇرمەيدى اپكەن چىرگە ء تىيب.
 آراسن جېرمېن كوكدىك ء اورت السادا،
 كېتتەيدى ھېچ ء بر چىرى اوتقا كۇيب

V

جاپاندا ء بر آيداغار بۇغب جاتقان؛
 اوياتقان ء اوز جانينا قضا تابقان؛
 نارسەگە نېچە ء تۇرلى ء اوزى داجال؛
 آياغى سونداى ھقتى چىرگە باتقان.

IV

تاڭ قالارلق ء بر ء ايت بار؛
 ء اۋى باغادى، اۋرمەيدى؛

آياغى جوق جۇرمەيدى؛
 كومەين تىقساڭ سويلەيدى؛
 ۶ تىن آدام بلەيدى؛
 رۇخسەت سز سول ايتىدەن
 آدام اويگە كرمەيدى.

VII

۷ ازى بار، قدامى جوق آياغىنىڭ؛
 تيمەيدى ۶ اوچى جېرگە تاياغىنىڭ؛
 قولدارن حيوانغا آرتا تاستاب؛
 سالادى آۋەزىنە باياغىنىڭ

جرچى سوزدەرى

I

آرغىماق جابى كورينەر،
 آسا چاۋب بۇلانسى؛
 آيقن كول باتىق آتانار،
 آيدىنى قۇرب سۇوالسا؛
 بايتيرەك ساباۋ كورينەر،
 جاپىراغى ۶ تۇسب قۇۋارساب؛
 ۶ بر آزغانا سويلەين،
 جاقسىلار سزگە اۇناسا.

II

آرغىماق جايلاپ نە كېرەك؟

آرتىنان جاپى چېتە كەن سوڭ؛
 آغاين تۇۇغان نە كېرەك؟
 كىدىسب كۇنى اوتكەن سوڭ؛
 قزل ۋىلىم، سويلەب قال!
 قزىغىڭدى چېر كورەر،
 اجل قۇوب چېتە كەن سوڭ؛
 آيت دېيتن آغا ۋىز قايدا؟
 آيتاتن اونى ۋىز قايدا؟
 ۋىز توبەنىڭ باسنا
 تىغا سالب كېتەكەن سوڭ.

II

جاقسى دان جامان تۇۋادى.
 ۋىز آياق آسقا آلغىسىز.
 جاماننان جاقسى تۇۋادى
 ادام آيتسا نانغىسىز.
 فقير دادا فقير بار
 بايغا كوڭلن بېرگىسىز.
 بايلار دادا بايلار بار
 فقيرلارغا آلغىسىز.
 چىڭ مېنىدىن آيت دېسەڭ،
 اوسىنداي سوزدەن سويلەين
 قۇلاڭگىنان قالغىسىز.

IV

جالپ - جالپ اپتەكەن جاپالاق
 چوقى جېر كە قونبايدى.
 آدام دېگەن جگتەك
 دۆلتى تايىسا باسىنان
 آرقى بولمايدى.
 آقىلك بولسا جر تىگرا!
 جر چك نە دەپ تولغايدى؟

---

 ۶ جون سۇرۇ

كوب اچىندە سويلەگەن
 جاس جگت ساغان قاراسام،
 قارا - لاچن تۇيغىسىن.
 اصليكا كوز سالسام،
 قۇس آلاتن قورغىسىن.
 قزل تىلگە كېلگەندە
 سار - ساداقەك اوغىندى
 كولدەنەندەب زرغىسىن
 كورمەگەننەن سۇرايىن
 رۇۋكىدى ۶ بىلەرچى؟
 زامانك بىرگە قۇربەسىن.

تاقىباق سوزدەر.

اۋا كەن كېرسەڭ قالدى دا،
 آس قۇيلىدى تېڭەچكە ؛
 اۋلىكەن بىلەر قالدى دا،
 كۈبەڭ كردي كېڭەسكە ؛
 كېڭەسكەندە نە دېسىدى ؟
 ترناداى موينن تېڭەسىدى ؛
 ۶ بر - برينە سېپرت قلىدى ؛
 اۋيگە كېدەى كېلگەندە ،
 ۶ بر آياق آس بېرمەسكە .

بۇلىبلدان چېچەن ۶ بر قۇس جوق
 بارماقدان - آق قاراسى ؛
 ملىتقدان تېز اجل جوق
 ترناقداى - آق جاراسى ؛
 كوكلك قالسا جاقىنغا
 السدىغن آيتاين
 چېر مېن كوكلك آراسى .

~~~~~
 اېكى تزگن جوق بولسا ،
 آتدك موينن بۇرا آلايدى ؛
 اۋزەنگى - باۋ جوق بولسا ،
 اېرگە كى منە آلايدى ؛

اپكى تارتبا جوق بولسا،
 آت اۋستىندە اپر تۇرا آلمايدى؛
 قامچى قانات،
 قۇيسقان قۇت
 اپكى قانجىغا تون ساقتايدى؛
 تون جان ساقتايدى.

ملا مېن سىپىردىك آيتساقى

ملا.

سابانغا كېلە بېردىك قاسقا سىپىر؟
 دالادا جايىلبە جۇر باسقا سىپىر!
 جويىڭدى تۇرغان جېردە تۇەين - بە؟
 باسىنبۇرماغان سوڭ بولدىكە ئاۋىر.

سىپىز.

سابانغا كېلىپ تۇرمن قاسقا سىپىر؛
 جايىلبە جورگەنى راس باسقا سىپىر؛
 نەسىنە ايتارچى بوب قورب تۇرسىن؟
 ساباننىڭ تارىسى جوق جالغىز ئاۋىر.

ملا

قاراچى مۇنىڭ سوڭ تۇرغانىنا!
 ۋە اوزىنىڭ كوز سالمايدى قىلغانىنا.

سابانغا جالغز قۇچاق تېلەر گەنچە،
بارسايچى اېگنچىنىڭ قىرمانىنا!

سەيپىر.

جاي سويلەپ قاراين مېن آۋانىگا،
تالاس جوق دۇرس آيتساڭ جوايىگا؛
بېرگەندى ئواب-آق دېپ قاقساۋچى اېدىڭ
بۇل جېردە نە بوب قالدى ئوابىكا؟

ملا.

قاراچى خىۋاننىڭ آنگىمەن!
بۇل ۶ سوزدى قىسقارتالاق اوتەر بېسەن.
۶ اوزم دە مېرگەنبايدان آلدەم سۇراب
بېرەين ئواب ۶ اۋچەن اونىڭ نەسەن؟

سەيپىر.

آلسدان آڭ آتقاننىڭ ۶ بارى مېرگەن؛
آتادى مېرگەن آگدى كوزى كورگەن؛
بېرۇۋگە بولمايتەن بۇل نارسە بولسا،
قالايپا اول مېرگەنباي ساغان بېرگەن؟

ملا.

بېرەين مېن دە ساغان سارقت دېسەڭ؛
آز-آزداپ تاماڭگىدى تارتىپ جېسەڭ؛

« اۇچ قاداق جارتى چىرەك جە ساباننان!
بېرەسەن آخرتدە ارتق جېسەك.

سەيپو.

كوب اپكەن كورگەننەن كورمە گەنم؟
قىيىنغا قانداى تاۋب سېرمە گەنك
دېمەسەك بېردم دېگەن قۇر آتاغى،
اوناندا جاقسى اېمەس-بە بېرمە گەنك؟

اۇساق آنىگىمەلەر.

آرسوز ۋ ايت.

كۇن اسسى اېدى. آت جۇك تارتىب كېلە جاتىدى.
آربانك كوله گەكەسندە ۋ ايت كېلە جاتىر اېدى. ۋ تىلن
سالاقىتاب، اېنتىكېب، سولقتاب، آيتادى: « جۇك
تم آۇر، جول آلس، ۋ تىلم چىقىدى ۋ بىر قارس». (اوز گەنك ۋ اسن اوزىنە جورۇفۇ)

اوتىركېچى تىچقان.

تىچقان اېت اۋىگە كىردى. جېۋگە ھېچ نارسە
تالامادى. چا كىراقدا ۋ اۋۇلى جال، جايا، قازى،
قارتالار تۇراپىدى. اولاردى جېۋگە چا كىراققا چىغا-
آلامادى. ۋ سۋىتىب تۇرغاندا باسقا بېر تىچقان كېلدى؛

نە تابىدۇ؟ دېپ سۇرادى باستىقى تېخقان آيتىدى:
 دابتىدۇ ۶ بارى ۶ آرى جاسق، ۶ آرى ساسق؛ اونی
 كىم جېسىن؟

(قولى خېتىگەن خورلاۋچىل)

بىر ۋەدۇدۇك ئۆلۈككەن ئادەمنى ئۆز ئىستىغىدى
 ئالما ئاناسى ۶ بىلەن ئۆز ئىستىغىدى ۶ كەسى
 بىلەن ئۆز ئىستىغىدى ۶ كورەدى اپكەن.
 > ئۆلۈككەن ئۆلۈككەنچە كېكەنەسى اولسەيچى: اونۇك
 قاينغىسى جېڭلەرەك بولار اپدى دېيىدى. سوندا ئاناسى
 آيتىدى: > ۶ بارى ۶ بر: قاي بارماقدى چابسادا جانغا
 بىردەى باتادى.

(آناغا بالانك آلايغى جوق).

جرتق چېلەك جېڭلەرەك.

۶ بر قاتن قۇدقدان سۇۇ آلب كېلە جاتىدى.
 چېلەگى جرتق اپكەن. سۇۇ آغب تاۋسلغان سايىن
 كوتەرۇۋۇگە جېڭل بولدى. اوغان قاتن قۇۋاندى.
 ۶ اويىنە كېلىب قاراسا، چېلەكدە ۶ بر قاسقداى سۇۇ
 قالدى.

(اپكەك آزدان - اونبەك آز).

اۇيۇقىچل.

مېر قازاق توغايغا ۶ چوب چابا كېلىپ اۇيۇقتا قالدى. باق دۇنيانى آرالاپ ۶ چورب قازاقدىك قاسينا كېلىسە، اول ترايب اۇيۇقتا جاتر. سوندا باق تۇرب آيتىدى: «مەنى او كبايتىننىك ۶ اسى! كۇن آحقدا ۶ چوبن اورب، جييب آلۇۇغا باسقارلار آسيغىب جاتر؛ بۇل مناۇ اۇيۇقتا جاتقانى. سۇيتەدى دە: خۇداي قۇرامايدى، باق قارامايدى دېپ، خۇداي مېن ماغان كىنا قويايدى.»

(دېسە خۇداي قۇراسىن - اپكېدەك ايتىب سۇراسىن.)

قازاقدار مېن قاسقور.

مېر قاسقور ۶ تۇن بولسا قوراغا چاۇب، مازا بېرمادى. تالاي قوزى، تالاي اۇلاقداردى الب كېتىپ، چېپ ۶ چوردى. قازاقدار تالاي قۇۇسادا سوقتىرماي چۇرەتن. مېر كۇنى قاقبانغا ۶ تۇسب قالدى. ئولغا تۇسكەن سو ك قازاقدار اۇرا باستايدى. سوندا قاسقور آيتىدى: «نېگە اۇراسىندار؟ مېنىك جازيغىم سۇرليغىم با؟» دېپ. - قازاقدار آيتىدى: «جوق، قاسقىرم، سېنىك جازيغىك سۇرليغىك ايمەس اۇرليغىك.»

(اۇرلىق ۶ تۇبى خورلىق)

قارغا مېن قۇمراچا.

قارغا چولدەب سۇۋ ازدەدى. دالادا سۇۋى مېن قۇمراچا تۇر اپكەن. سۇۋى اولقى اپكەن. قارغانك موينى جېتتەيدى. قارغا قۇمراچاغا تاسداردى تېرپ ۋاۋستى - اۋستينە ساللا بېردى. تاس كوتەرب، سۇۋبېتېنە چقدى. قارغا ۋاچب سۇۋسىنن قاندردى. (ھر ۋاسدك ۋاديسن ۋبلۇۋ كېرەك.)

تالاس

سار - تچقان مېن كور - تچقان جانجالدا سېدى. اپكەۋى ۋېر تومپەنك باسيفا چغب، تالاسب جاتر اپدى، بۇلاردى قارچيغا كوردى. جوغاريدا قالقتاب قاراب تۇردى. تالاس قزب، اپسدەرى چققان كېزدە، قارچيغا كېلب اپكۇن دە باس - شالدى. (چاقن تالاسسا جاتقا جېم بولادى.)

اپكى بالقجى.

اپكى بالقجى بالق ۋسۇزدى. سۇيرەب چغا. قىيغاندا سۇزەكى آزرلاى باقتادى ۋېر ۋى تۇرپ ۋىرەكلى جان دەيدى. اپكىجى

بالقچى : « سۈزەكى جاقسى ، سېن ۽ اوزك بوس تارتاسن » دېدى .

۽ سۈيتب اپكاۋى كېرسكە ۽ تۇسىدى . اولار كېرىسب تۇرغاندا ، سۈزەكىدەكى بالقدار كېتب قالدى .

(كېرسكەننك كېسىرى كېلەسىنى كېترەر .)

آقلىدى سوقور .

سوقور تۇندە ۽ اۋيىنە كېلە جاتدى . قولندا اۋستاغان جاريغى (فانارى) بار ايدى . برەۋقاسىنان ۽ اوتب بارا جاتب : « منى احمق ! ۽ اوزى سوقور ، قولندا جارق . سوقورغا جارقداك حاجتى نه ؟ ، دېدى . سوقور احمق- اېمەس اېدى . جارق آلغانى : قاراڭغى دا برەۋ ۽ اوزن قاغىب كېتەس ۽ اۋچن اېدى .

(اوزگەگە جارق قل اوزيگە قاقتقباس .)

كور- تېچقان مېن كوپى.

كور- تېچقاننىڭ ئىنەنەن كوپى كېلىب آز كۈنگە قونس سۇرادى. كورتېچقان قونس بېردى تېچقاننىڭ بالالارىنا كرىپىنىڭ قىلغانى قالدالب ۽ آبدان بالە بولدى. ۽ بىر كۈنى تېچقان كرىپىگە آيتدى: «۽ بىر آز تۈرك غوى اپىندى ۽ انىمزدى بوساتساڭ اپكىن: قىلغان قالدالب، بالالارىمىزدىڭ مازاسى كېتىب بولدى». سوندا كرىپىنىڭ آيتقانى: «بۇل اورن ماغان جايلى، باسقا اورننىڭ كېرەگى جوق. ساغان جايىسۇ بولسا، جايلى اورن از دە!»

(قوناق مەقتى بولسا قوجاسىن بېئەر.)

جېبەك قۇرتى مېن اورمەكچى.

جېبەك قۇرتى جېبەگن ۽ ايىردى. اورمەكچى اور- مەگن ۽ ايىردى. اورمەكچى جېبەك قۇرتىنا جۇمىسىدى سىلېر استەيسىن دېپ كۆلدى: «بېرى قارا! مېن قازچا

« ابیردم؟ مینک اورمەگم سېنىڭ اورمەگىڭنەن نېچە
 مۇتبە اۇزن، دېدى. جېدەك قورتى آيتىدى: « اور-
 مەڭك راس اۇزن؛ اوغان تالاسبايمەن، براق اورمە-
 گىڭدى تېككەدە آلايدى، جېدەگىمە آلتن تولەيدى
 غوى » دېب.

(جاسقەڭ كوبينەن آصلەڭ ازى آرتقى).

ساۋسقان مېن قۇزغىن:

آلاساۋسقان بۇتاقدان بۇتاققا قونب چىققىتاي
 بېرىدى. قاسنىداغى قوزغىن اۇندەمەي جاي اوتىرىدى
 سوندا ساۋسقان قۇزغىغا آيتىدى: « سېن نېگە
 اۇندەمەي اوتوسن؟ آلدە مېنىڭ سوزدەرىمە نانباي
 اوتوسىنبا؟ » دېب. قۇزغىن آيتىدى اوغان: « ۶ ايه
 سوزىڭە اونچا نانا ماى اوتومەن: كوب سويلايتىندەر.
 دىڭ چن سوزدەرى از بولۇفچى اېدى. »

باقسى،

«بىر قازاقدىڭ آقچاسى اۇرلاندى. كىم آلغان بىلە
 آلماي باقسىنى چاقىرىدى. باقسى اول ادامىنىڭ
 «بىر قالدۇرماي چىغۇرىدى ايتكىدەرن چىچكىزىپ،
 جاللاڭ آياق قويىپ، ايتىدى. «مېن جىمىدى چاقىرامن؛
 اول جىلان بولۇپ كېلىپ آقچانى آلغان اۇيىنىڭ
 آياغىن چاغادى» دېيىپ. سونان سوڭ قوبىزىن آلپ،
 سارناب - سارناب اوتىرىپ «آل چاقىدى؟» دېگەن
 اېكەن، اۇرى سېگىر كېپ «تۇسبىدى.

(سېزىكتى سېگىرە ر.)

 آتا نصىحتى.

آكەسى بالالارىنا تاتۇۇ تۇركدار دېپ تالاي
 ايتىدى. بالالارى «تلان آلماي، آرازداسا بېرىدى.
 «بىر كۈنى «بىر بايلام ساباۋدى آلپ كېلىپ، بالالارىنا
 بېرىپ، سىندىركدار دېدى. بالالارى بىرىنەن سوڭ

«بوي آلب سىندىراين دېپ اپىدى، سابۇلار سىنبادى
 آكەسى سابۇلاردى آلب چېچىدى دە، بو بولەب
 سىندىرگدار دېدى. بالالارى اوپ-اوگاي سىندىردى.
 سوندا آكەسى آيتىدى: «آرازداسب آرالارڭ آچلسا،
 سېندەردە اوسى سابۇلار سىقلىدى بولاسىندار.
 اۋيم بول-ىگدار، جاۋ چېڭۋۋى قىيىن بولار.»
 (تريلكىڭ كۈچى بول-ىكە)

بالقى مېن بالق.

بالقى بالق اۋستابىدى. بالق، سۇغا قويا بېر
 دېپ، جالىنبىدى: «مېن حاضر كچكەنەمەن. مېنى آلغان
 مېن ساغان تۇسەر فايدا آز. چېسەڭ آۋزڭ جار-
 يمايدى؛ ساتساڭ پۇلغا جار يمايسن. قويا بېرسەڭ،
 مېن اوسەمەن، اۋلكەن بالق بولامەن. سوندا اۋستا-
 ساڭ، چېسەڭ توياسن، ساتساڭ پۇلغا مول يىغاسن»
 دېپىدى. بالقى سوندا: «جوق، بالىغم! اول اپسەب
 بېن مېن سېنى جېرە آلمايەن. كوب فايدادان
 دامە اپتەب، آز فايدادان آيرىلۇۋ اقلدىنڭ اسى
 اپمەس» دېپىدى.

سېرکە مېن تۈلۈكى.

سېرکە چولدەب سۇۋ اچكىسى كېلىدى. سۇۋ جاغالاب ۶ جۇرب، سۇۋات تاۋىدى. سۇۋات تىك، جارلاۋ اپكەن. سېرکە تومەن ۶ تۈسب، سۇۋدى ۶ اچب، ۶ آبدان قانب، قارنى چغب، قاهپپىدى. قايتاين دېسە، ۶ اچى تەم تولب كېتىكەن اورگە چغا آلمايدى. چغا آلماي، ما كراب تۇرغان داۋىسن اېستب، قاسىنا تۈلۈكى كېلاب: «سېن احمققا سول كېرەك؛ ساقالڭ اوزن، آقىلڭ چولاق. چولاق آقل اويغا اولاق: ۶ تۈسۈۋدى بىلگەنسن، ۶ اچۇۋدى بىلگەنسن، چغارگدى اويلامانسن» دېدى.

قويان زارى.

اېكى قويان كېزدەسب، مۇكداسبىدى: «بزدەن سورلى دنپادا جان بارما؟ ادامدا، آلكدا، ايتدە، قۇسدا بارىدە بىزگە مقتى، بارينەن دە قورقامز. تىينچا آغاچقا چغا آلمايمز؛ تېچقانچا ۶ ان قازا آلمايمز. ۶ تىيمز اوتىكو، تىستەۋگە باتا آلمايمز. كو بىنە جېم بولاتىمىز اوسى قورقاقتىمىز؛ مۇنان بۇلاى اوسى قورقاقتىدى قويالقى، دېسبىدى.

سولای دېب تۇرغاندا قامس سىلەر اېته قالادی.
 قورقۇۋدى قويامز دېب تۇرغان باترلار، توغايلاب
 اېكەۋى اېكى جاققا قاچا جونلەدى.
 (فورقاقتدا تابان جوق، تابانسزدان جامان جوق)

رستان تېرىسن كىگەن اېسەك.

« بو اېسەك باسەلاردى فورقتباق » اۋچن
 آرستان تېرىسن كىيىدى. آدامداردا، مالداردا،
 آكداردا-بارى دە آنادايدان قاراسن كورسە،
 زارەسى اۋچب، بېت-بېتئىنە قاچب، مازالارى كېتب
 جۇرىدى. « بىر كۇنى چەل ءاۋرب، اېسەك اۋستىنەن
 تېرى ءتۈسب قالادى » اېسەك اېكەنن جۇرت اېندى
 كورمەسنىدە؟ ازاسى ءاوتب مازاسى كېتب، جۇرگەن،
 جۇرت جىيىلب كېلب، اېسەكتى اۋرب سىناغاسن
 بېرمەسنىدە؟ اېسەكتى اۋرب اولتېرەتن بولغان سوك
 برەۋى آيتىدى: « قويگدار! اۋرب ناغلاسندار
 اھەقدى: اېستىن بولسا، اول اېسەك بولارما اېدى.»

تورغاي مېن قارليغاچ.

تورغاي جلاننىڭ جۇمرتقاسن تاۋب آلب،
 اۋياسينا سالب، باسب جۇربىدى. بۇلاى استەب
 جۇرگەنن قارليغاچ كورب، تورغايغا آيتىدى: «مۇنىڭ
 نە، بېچاراۋ! آقىلىڭ آلماسقان با؟ مۇنان نە خاير،
 نە جاقسىلىق كۇتب، آۋرەلەنب ۋ جۇرسن؟ اوسكەن
 سوڭ جاماندىغى ايڭ اوۋلى اوزىگە تىەدى. آيتىبادى
 دېمە! باسىڭا تېگەندە بلەرسن» - . تورغاي قار-
 ليغاچ ۋ سوزن تىگىداماى، جلان جۇمرتقاسن باسا
 بېرىدى. كۇنى تولغان سوڭ جۇمرتقادان جلان
 بالاسى چىغىدى. ۋ اوسب، اۋلكەيب جلان بولب
 آلب اوۋل باستاب تورغايڭ ۋ اوزن چاغب، ۋ اولتىرىدى.
 سوندا قارليغاچ كورب آيتىدى: «آيتقانم
 كېلمەى قالماس، كېر باققان ۋ تلمدى آلماس» دېب.

جلاننىڭ باسى مېن قۇيرىغى.

جلاننىڭ باسى مېن قۇيرىغى تالاسىدى: آلدا
 ۋ جۇرۇۋ قايسىمىزغا ۋ تىيىس دېب. باسى آيتىدى: «سېن
 قالاي آلدا جۇرەسن؟ كوزڭ جوق كورۇۋگە، قۇلاڭ

جوق اپستۇرۇگە. ساغان اپرسەك «بىز نە اوگامز؟»
 دېب. قۇيرىغى آيتىدى: «كوزم جوق، قۇلاغم
 جوق بولغان مېن كۇچ مېندە غوى، آغاچقا اورالب
 جاتب آلام، سېن قايدا باراسن؟ اورنىگنان دا جىجى
 آلاماس سن، دېب. مەقتى بولساڭدا مېن ساغان اپرە
 آلامىن دېب، باس آيتىدى مېندە ساغان اپرە-
 يەن دېب، قۇيرق آيتىدى. اپكەوى آپويىل بېت
 بېتىنە كېتىدى. قۇيرق كو بىكە بارماياق ەبر جارقا
 ەتۇسب، چغا آلامى سوندا فالب، ساسب، ەچوب،
 جوغالدى.

مىغنا كونگەن دېنە آزاباس، مىليغنا اپرگەن اپل آزاباس.

اپنچى اولەسۇۇ.

بىر دۇدك اپكى بالاسى بار اپكەن. آكەسى ارلە-
 رندە بالالارىنا آيتىدى: «مېن اولەمن؛ مېنن قالغان
 مال مىلكى قاق ەبول، آلكىداز دېب. آكەسى اولگەن
 سوڭ بالالارى قالغان مىراشدى، ەبولب آلاماقچى

بولدى. براق داۋسز، تالاسسز اولەسە آلمادى.
 اپكدۇى داۋلاسب قوكسىلارينا جۇگىنشىدى. قوڭسىلا
 رى آيتدى: «آكلەركڭ وصىتى نە ايدى؟» «آكەز
 مال مەككى قاق ءبولب آل دېب ايدى». «اولاى
 بولسا هر كىيەمدى قاق ءبولب جوتارغا كېرەك؛
 هر ادسدى قاق ءبولب سىندىوارغا كېرەك؛ هر مالدى
 سويب، قاق ءبولب آلارغا كېرەك» دېب قوكسىلا
 رى اقل بېرىدى. سولاردڭ سوزىنە اپوب، آيتقا.
 نىچا استەب، اپكدۇى مالىسز، مەكسىز قالبدى.
 (كسى آقىلن تالغاب آل، جانەمدىسن تاڭداب آل)

قاسقۇرمېن كېپەر:

قاسقۇر تاماق اردەب ءجۇرب، ءبر آۋلدىڭ چەتتىنە
 كېلىدى. چەتتەگى ءبر ءاۋىدىڭ قاسىنا كېلىپ تىڭ
 تىڭداسا، بالا جىلاب جاتو؛ اول بالانى كېپەر جۇباتىب
 اوتر. كېپەر آيتادى: «قوى جىلاغانىڭدى، قوى!

قويماساڭ سېنى قاسقراغا تاستايمن: قاسقرا چېب
 قويسن، دېب. مۇنى اېستېب قاسقرا دامەلى بولب،
 بالانى تاستايدى دېب كۈتب تۇرادى. ۶ تۇن اورتاسى
 بولغاندا بالا تاغى جلايدى. كېمپىر بالانى جۇباتۇۇ
 ۶ اۋچن «قوى، بوپەم، قوى، جلاما! قاسقراغا سېنى
 بېرمەيمەن. قاسقرا كېلسە اۋرب، اولتيرەمەن» دېيدى.
 بۇل ۶سوزدى اېستېگەن سوڭ: «قوى، مەن كېمپىر دەن
 ماغان جاقسىلىق تېمەس؛ آيتۇۋىدا آينۇۋىدا
 جىدام اېكەن» دېب. قاسقرا ۶جۈرب كېتېدى.
 (دامە اېتېسەندەن دامە اېتۇۇ تارققاننڭ سالدارى،
 جاۋدان كۈتۇۇ جاقسىلىق زارققاننڭ سالدارى.)

اۋلەسكە اۋستالىق.

اېكى سارت مېوقازاق قۇس آتۇۇغا چىغىدى.
 اۋ خۇس مېوقازاق قۇس آتۇۇغا چىغىدى.
 بولسى قازاق قۇس مېوقازاق قۇس آتۇۇغا چىغىدى.

اپكەن، قۇسدار ھەر تۇرلى بولغان سوڭ ءجونن
 تاۋب سارتدار اولەستىرە آلمابدى اولاي دا، بۇلاي
 دا آينالدىرىپ، بولە آلماي اولەستىرۇۋۇ جولن قازاققا
 بېرىدى. قازاق: «بىسم الله بېزگە لدەك!» دېب، بېزگە
 لدەكدى آلب جانينا قويىدى. «بۇلاي جاتىن دۇۋا -
 داق!» دېب، اونى دا آلب جانينا قويىدى. «سباغاما
 قوڭرقاز» دېب، قازدى ءاوز آلدينا قويىدى «اولەسىمە
 ءاۋچ اۋىرەك» دېب، اونى دا ءاوز آلدينا قويىدى.
 «اپكى سارتقا ءبرتارتار» دېب، ءبراۋىرەكدى اپكى
 سارتدك آلدينا سالبدى «آق-قۇۋدى باقراپكەك
 آرتار» دېب، آق-قۇۋدى ايىغىنا سالب آلبدى.
 سوندا سارتدار: «آتاب، آتاب آلدى؛ باتپا.
 غاردك اولەسى آدال اپكەن» دېبى.

بالالاق كۈي.

جاز بولسا، آيران قويىب آلب چېلەك،
 سوڭىنان قوزيچىنك اېرسك كېرەك.

دالادا قۇدا تۇسب، گۈيەۋ بولب،
 توى قىلب تېڭ قۇربىغا بېرسەك كېرەك.
 نوقتالاب ەبر قوزىنى ەمنب آلې،
 قۇۋالاب اوزگەلەرن اۋىكە بارب؛
 قاغىروب، قاباق جاۋب، زلدەنەمز
 رېتتى مالچىدانى-آقى ماسلدانب.
 سۇيىدى سوندا چىچە بېتەن كېلب؛
 آكە آيتار: «چراغم» دېب، چىتەن كېلب؛
 «قاراغم قۇزى باغب كېلدى غوى» دېب
 قايماق بېن چىچەسىلار قاتق بېر

آلتىدا بسم الله دېب، منگزدى آتقا،
 توى استەب، اپتن آسب، قىلب بوتقا؛
 قالدېيتب قاراچىداى قۇۋانچ قىب،
 جېتەكەنى آتا آنانك ەبر مرادقا.
 اپل كوچسە چىچە بايغۇس ەجۇر جېتەلەب،
 جۇرمەيدى، بۇتا بولسا ەپچ توتەلەب،
 جېڭ جالبا، اپتك قىسقى، توقم جرتقى،
 تۇسەمز آتدان آراك سوندا اپر كەلەب.

بولغان سوڭ تاغم بېكېب جلقى آيداسدىق.
 قۇلندى اۆلكەندەرمېن ۋېر بايلاسدىق
 جېلىدەن چغا قاچقان قاچقان قۇلن ولسا،
 ايت قوسىب، اوران ساب ايغايلاسدىق.

12
 16
 6
 ———
 3